

Jan en Hanneke Groen maakten duidelijke keuzes voor succesvol robotmelken

Sneller vooruit door selectie dan door fokkerij

'Als we iets doen, dan proberen we het zo goed mogelijk te doen.' De typerende uitspraak van Jan Groen klinkt vaak door in de beslissingen die hij en zijn vrouw Hanneke nemen op hun bedrijf. Ook in de fokkerij laten ze geen middel onbenut. Genoomfokwaarden beschouwen ze als een kans om gericht te selecteren.

tekst **Wichert Koopman**

Jan (49) en Hanneke (45) Groen zijn geen mensen die van halve oplossingen houden, zo blijkt al snel als ze vertellen over de bedrijfsontwikkeling van de laatste jaren. Aan de westkant van de stad Kampen produceren ze met 95 koeien ruim een miljoen liter melk op jaarbasis. Het ruwvoer voor het melkvee en 80 stuks jongvee komt van 60 hectare

grond, waarvan 10 hectare maisland en 9 hectare dijktaalud.

Vijf jaar geleden stonden de ondernemers voor een belangrijke beslissing. De veestapel was gestaag in omvang gegroeid, maar ze molken nog in een 2 x 6 visgraatmelkstal. De familie Groen had al langer het oog op melkrobots, maar had er tot nu toe steeds van afgezien.

'Voor de koeien leek het ons geweldig als ze vaker dan twee keer op een dag gemolken zouden kunnen worden en ook de arbeidsbesparing en -verlichting zouden welkom zijn', geeft Jan Groen aan. 'Maar we zagen het niet zitten om robots te plaatsen in een stal die daar niet voor is ontworpen. We waren bang dat dat geen succes zou worden.'

Nieuwbouw voor toekomst

Aanvankelijk was het plan om uit kostenoverwegingen de bestaande stal te verbouwen en uit te breiden. De oude gebouwen staan echter nog op de terp die verre voorvaders ooit hebben aangelegd om zich te beschermen tegen overstromingen van de Zuiderzee. Het maakte het ontwerpen van een functionele indeling een lastige puzzel. Veel schetsen kwamen voorbij tot het moment dat ze allemaal van tafel werden

geveegd. 'Het bleef schipperen', vertelt Groen. 'We hadden sterk onze twijfels of dat zou gaan werken bij robotmelken.' Nu staat er twee meter lager op het erf een volledig nieuwe, royale 0+4+0 stal met 122 ligboxen en twee melkrobots. Het was een grote stap, maar de Overijsselse veehouders hebben er niet één dag spijt van gehad. 'We hebben niet de goedkoopste oplossing gekozen, maar wel een toekomstgerichte keuze gemaakt', geeft de ondernemer aan. 'Met hulp van de loonwerker kunnen we het werk op het bedrijf nu samen goed rond zetten, ook als de stal straks vol zit. Door nieuw te bouwen konden we bovendien een optimale indeling maken voor het melken met robots. Dat heeft gewerkt. Het automatisch melken bevalt ons uitstekend.'

Vaarzen: plus 1500 liter

Door in het ontwerp vier rijen boxen centraal te plaatsen in de stal moest weliswaar worden geïnvesteerd in twee voergangen in plaats van één, maar kunnen alle melkkoeien in één groep voor de twee robots lopen. Bovendien hebben de dieren dankzij de ruime verhouding tussen vreet- en ligplaatsen alle gelegenheid om ongestoord voer op te nemen. De veehouders zien het met name terug in de prestaties van de vaarzen, die nu

Hanneke en Jan Groen

Hanneke en Jan Groen maakten duidelijke keuzes om robotmelken tot een succes te maken. Bij een dagproductie van 36 kilo melk per koe realiseren ze 3,2 melkingen per koe per dag,

Aantal koeien:	96
Aantal stuks jongvee:	80
Rollende jaargem.:	4,05 11.150 4,07 3,41
Aantal hectares:	60, incl. 9 ha dijk
Robotmelkingen/koe/dag:	3,2

gemakkelijk 9800 kilo melk gemiddeld produceren en in de oude – overbezette – stal 1500 kilo minder.

De melkveehouders hebben recht van spreken als ze stellen dat het melken twee jaar na de introductie van de robots lekker loopt. Zo realiseren ze bij een dagproductie van 36 kilogram melk per koe ongeveer 3,2 melkingen per koe per dag, waarbij tweemaal daags niet meer dan vier koeien worden opgehaald. Met een kiemgetal van vijf en een gemiddeld celgetal van 120 is de melkwaliteit bovendien prima.

Deze resultaten komen niet uit de lucht vallen, zo realiseren de Kamper veehouders zich. 'Niks aparts doen is eigenlijk het allerbelangrijkst', stelt Groen met een glimlach. 'Zodra er iets verandert voor de koeien, daalt direct het aan-

tal melkingen en daarmee de productie.' De samenstelling van het rantsoen speelt bij het optimaliseren van robotmelken een heel belangrijke rol. Ondanks de hoge melkproductie ligt er aan het voerhek een relatief beperkt basisrantsoen van tien kilo droge stof graskuil met tien kilo droge stof mais, 1,5 kilo droge stof bierbostel en koolzaadstro als structuuraanvulling. Het ruwvoer wordt twee keer per dag met een blokkendoseerwagen laagje voor laagje voor de koeien gebracht.

Aanvullend en op basis van lactatiedagen en productie wordt het basisrantsoen bijgestuurd met drie soorten krachtvoer: een opstartbrok, een productiebrok en een eiwitbrok. Omdat de robots nu nog overcapaciteit hebben, kan de veehouder het zich permitteren het grootste deel van het krachtvoer in de melkbox te verstrekken door de koeien hun voerbeurt af te laten maken, ook als de melkbeurt is afgelopen. Overigens is het krachtvoeraandeel in het rantsoen niet hoog, zo ziet Groen dagelijks op het 'dashboard' van zijn robots. Het schommelt rond de 20 kilo per 100 kilogram melk.

Geen compromis weidegang

Duidelijke keuzes maakten Jan en Hanneke Groen ook in de afweging tussen weiden of volledig opstallen van het melkvee. De veehouders waren altijd fa-

Grote foto links:

– De 0+4+0 indeling zorgt voor een ruime verhouding tussen vreet- en ligplaatsen. De koeien liggen in diepstrooiselboxen met greenbedding

Foto boven:

– In de oude ligboxenstal is ruimte gemaakt voor de droge koeien en een royaal afkalfhok

Foto onder:

– Vanuit een strohok achter de robots kunnen zorgkoeien zichzelf laten melken. Ze worden daarna automatisch weer gesepareerd

Van alle vaarskalveren wordt via een haarmonster een genoomfokwaarde bepaald

natieke weiders, maar sinds de koeien zijn verhuisd, blijven de staldeuren gesloten. 'Weidegang is best te combineren met robotmelken, maar het kost wel melkingen en productie', zo stelt Groen op basis van ervaringen van collega's. 'Bovendien vraagt optimaal beweiden veel tijd en aandacht. Op stal kun je de koeien makkelijker op productie houden doordat je ze een constant rantsoen en klimaat aan kunt bieden. Daar gedijen ze het beste bij.'

'Natuurlijk zou ik kunnen kiezen voor bijvoorbeeld standweiden op een beperkt deel van de huiskavel', erkent hij. 'Maar dat vind ik geen weiden. Met weiden kun je geld verdienen als je zo veel mogelijk eiwit- en energierijk vers gras direct omzet in melk. Met opstallen kun je geld verdienen door een hogere gras- en melkproductie te realiseren. Koeien een uitloopweide geven is een compromis en daarmee pluk je de voordelen van het ene noch het andere systeem.'

Allrounders met hoge NVI

Het moet Groen van het hart dat de discussie over weidegang in zijn ogen vaak eenzijdig en louter emotioneel wordt gevoerd. 'Weidegang en duurzaamheid worden nog wel eens in één adem ge-

noemd. Maar duurzaamheid is meer dan de koeien in de wei laten.'

Consequente keuzes is ook de basis onder het fokbeleid in stal Groen. Voor het maken van passende paringen vertrouwt de veehouder op het stieradviesprogramma SAP. Belangrijker vindt hij de stierkeuze. 'Het is soms heel verleidelijk om op basis van emotie een stier te gebruiken, bijvoorbeeld als een verkoper aan de deur komt met een mooi verhaal en een leuke aanbieding. Maar dan hou je jezelf voor de gek. Je hoopt dat je de goede eigenschappen van zo'n stier wel krijgt en dat het met de slechte wel mee zal vallen.'

Juist met het uitsluiten van stieren die op kenmerken zoals uiergezondheid, klauwgezondheid en dochtervruchtbaarheid duidelijk ondergemiddeld scoren, valt volgens Jan veel winst te boeken. Het huidige aanbod maakt het ook mogelijk om echte allrounders met een hoge NVI te selecteren. Op dit moment staan op het inseminatielijstje naast de fokstieren Atlantic en Goldmar louter jonge stieren zoals Mobile, Vitesse, Salvador, Rocky en Snowfever. 'Natuurlijk zijn de fokwaarden van genoomstieren nog niet zo betrouwbaar als die van dochtergeteste fokstieren. Maar het ver-

schil in niveau is zo groot dat ik me daar geen zorgen om maak. Al zouden sommige jonge stieren in hun indexen iets zakken, dan nog zijn ze beter dan de meeste fokstieren.'

Selectie op basis van genoom

Jan Groen heeft het volste vertrouwen in de techniek van genoomselectie. Zo trekt hij van alle vaarskalveren een haarmonster om te laten onderzoeken op merkerfokwaarden. Ook de rest van de veestapel is inmiddels getypeerd. 'Ik zie dat de uitslagen in grote lijnen kloppen met wat ik in de stal ervaar. Van sommige koefamilies heb ik altijd al het idee gehad dat ze boven hun verwachtingswaarde presteren. Dat komt er in de genoomfokwaarden wel uit. Natuurlijk is niet alles genetica. Een vaars die genetisch top is maar die als kalf ziek is geweest, zal niet naar verwachting gaan presteren.'

Nu houden de Overijsselse veehouders nog royaal jongvee aan om enerzijds te kunnen groeien en anderzijds ruimte te hebben om te selecteren. Dit beleid zal veranderen als de melkveestapel straks op volle sterkte is en de beperkingen van voer en mest gaan knellen. 'Dan gaan we de meerwaarde van genoomfokwaarden pas echt benutten', denkt Groen. 'Door het ondereind van de koeien uit te sluiten voor de fokkerij en op basis van erfelijke aanleg te selecteren in het jongvee kunnen we grotere stappen maken. Selecteren brengt nu eenmaal altijd sneller vooruitgang dan fokkerij.'

Onderbezetting houdt op

Nu de aanloopfase in de nieuwe stal voorbij is, wacht Jan en Hanneke Groen een nieuwe uitdaging. Een flink koppel vaarzen staat te trappelen om na 1 april melk te gaan produceren. 'We weten nog niet welke hoeveelheid melk per robot haalbaar is, maar we zullen in ieder geval ons management aan moeten passen om eruit te halen wat erin zit', weet Groen. 'Zo kunnen we minder krachtvoer verstrekken in de robots. Het is spannend wat voor effect dat gaat hebben op het bezoekgedrag.'

Een terp markeert het onderscheid tussen oude en nieuwe bedrijfsgebouwen

